

Maria Salenius
Minna Punakallio
Maija Lehtimaa

Hallintovaliokunta

HE 28/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 20 ja 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja haluaa kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin näkökulmiin:

Vastaanottorahan perusosan suuruus on tällä hetkellä noin 59 prosenttia toimeentulotuen perusosan määrästä ja esitetty alennettu vastaanottorahan perusosan suuruus olisi jatkossa 49 prosenttia toimeentulotuen perusosan määrästä. Esityksenkin mukaisesti vastaanottorahan alentaminen vaikuttaisi erityisesti yksityismajoituksessa asuvien tilanteeseen ja lisäisi heidän siirtymistään vastaanotto-keskusten palveluihin, joka puolestaan nostaisi vastaanoton kustannuksia.

Vastaanottorahan pienentäminen kohdistaa tämän esityksen perusteella säästöä valtion määrärahoihin, eivätkä kulut siirry kuntien toimeentulotukimenoihin. Suuri osa vastaanottorahan saajista on kotimajoituksessa, mutta tällöinkin kulut katettaisiin valtion määrärahoilla.

Esityksen mukaan vastaanottorahaa luonnehditaan lyhytaikaiseksi etuudeksi, mutta Maahanmuuttoviraston antaman lausunnon mukaan keskimääräisistä ajat vastaanottopalveluissa ovat seuraavat:

”390 vrk – henkilöt, jotka ovat hakeneet turvapaikkaa ja saaneet myönteisen päätöksen ensimmäiseen hakemukseensa ja

1123 vrk – henkilöt, jotka ovat valittaneet ensimmäisestä kielteisestä päätöksestä ja saaneet myöhemmin oleskeluluvan tai poistuneet maasta.”

Vastaanottorahan vertaaminen kiireelliseen toimeentulotukeen ei täten ole perusteltua.

Tilapäinen suojelu

Sen sijaan tilapäisen suojelun statuksen alla olevien osalta tilanne on erilainen: Sivulla 28 mainitaan, että ”*Tilapäistä suojelua saavien kuntaan siirtyminen*

*tuottaisi vastaanottojärjestelmälle säästöjä. Mikäli ne noin 10 000 tilapäistä suoje-
lua saavaa, joilla olisi tällä hetkellä oikeus hakea kotikuntaa, siirtyisivät vastaan-
oton piiristä kuntiin, tarkoittaisi se arviolta 9 miljoonan euron kuukausittaista
säästöä vastaanoton menoihin ja 2 miljoonan euron kuukausittaista säästöä vas-
taanottorahasta. Palveluiden järjestämisvastuu ja kustannukset siirtyisivät Maa-
hanmuuttovirastolta kunnille, hyvinvointialueille ja Kansaneläkelaitokselle.”*

Kokonaisuuden kannalta on kannatettavaa, että Ukrainasta tulleet pakolaiset ha-
keutuisivat vähitellen kotikuntaan. Tämä on pidemmällä aikavälillä useiden koh-
dalla joka tapauksessa edessä. Kuntaliitto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota
siihen, että toisin kuin hallituksen esityksellä tavoitellaan julkisen talouden koko-
naisuuden kannalta tämä esitys ei tuo säästöä, vaan on kustannusten osaopti-
mointia julkisen sektorin alasektoreiden välillä. Voidaan aiheellisesti kysyä aiheut-
taisiko esitetty uudistus loppujen lopuksi säästöjä vai vaan ainoastaan heikentäisi
vastaanottokeskuksissa olevien maahanmuuttajien taloudellista tilannetta.

Lopuksi

Kuntaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että vastaanottorahan alentaminen
ei ole tosiasiallinen keino esityksessä kuvatuksi ”*vähentää turvapaikka- ja vas-
taanottojärjestelmän houkuttelevuutta niin että Suomeen hakeuduttaisi anomaan
kansainvälistä suojelu ilman todellista suojelun tarvetta*”.

Taloudellisen epävarmuuden lisääntyminen vastaanottovaiheessa voi heijastua
negatiivisesti vastaanottokeskuksissa asuvien maahanmuuttajien toimintakykyyn
ja sitä kautta myös vastaanottokeskuksissa asuttuna aikana ja tulevaisuudessa
oleskeluluvan saatua yksilön valmiuksiin kotoutua suomalaiseen yhteiskuntaan.
Tällä on myös pitkäaikaisia heijastusvaikutuksia sekä alueen elinvoimaan että yk-
silöiden hyvinvointiin.

Erityisen huolestuttavia esitetyssä uudistuksessa ovat vaikutukset yksin asuvien
ja yksinhuoltajien kuukausittaiseen toimeentuloon. Lisäksi uudistus vaikuttaisi
erityisesti perheiden ja lasten tilanteeseen, sillä lähes neljäsosa vastaanottojär-
jestelmän piirissä olevista on alaikäisiä. Kokonaisuudessaan esitystä ei voida pitää
sosiaalisesti kestäväenä eikä kannatettavana nämä edellä kuvatut eri vaikutukset
huomioiden.

SUOMEN KUNTALIITTO

Maria Salenius
kehittämispäällikkö